

Fordypningsoppgave

VBU723 Psykososialt arbeid med barn og unge

Trygg overgang fra barnehage til skole

Frida Kanestrøm

Totalt antall sider inkludert forsiden: 36

Molde, 25.mai 2022

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none"> • ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands. • ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt. • ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt. • har alle referansene oppgitt i litteraturlisten. • ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§16 og 36.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert, jf. høgskolens regler og konsekvenser for fusk og plagiat	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Personvern

Personopplysningsloven

Forskningsprosjekt som innebærer behandling av personopplysninger iht.

Personopplysningsloven skal meldes til Norsk senter for forskningsdata, NSD, for vurdering.

Har oppgaven vært vurdert av NSD?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

- Hvis nei:

Jeg/vi erklærer at oppgaven ikke omfattes av Personopplysningsloven:

Helseforskningsloven

Dersom prosjektet faller inn under Helseforskningsloven, skal det også søkes om forhåndsgodkjenning fra Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, REK, i din region.

Har oppgaven vært til behandling hos REK?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Helene Hoemsnes

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven. §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Dato: 25.mai 2022

Antall ord: 7962

Forord

Et barneliv

Husket du at vi badet i sommerregnet?

Husker du lyse sommerkvelder med løvetannmelk på fingrene?

Husker du hvordan sommeren var grønnere, vinteren hvitere, og julen helt magisk?

Husker du nysgjerrigheten?

Hvordan vi oppdaget nye verdener, der skogen var fulle av alver og riddere?

Vi var mariehøner som ikke ville inn til middag, fugler høyt oppe i trærne, og voktere på havets bunn.

Noen dager følte vi oss sterke og uovervinnelige, andre dager ga skrubbsår og arr.

Iblant var verden urettferdig og du måtte kjempe.

Men jeg håper du følte deg elsket.

Lisa Aisato, Livet - illustrert.

«Måling» - fra boken Livet – illustrert. 2019

Gjennom boken Livet – illustrert, av Lisa Aisato viser hun gjennom både illustrasjoner og tekst viktigheten av oppmerksomme voksne som er til stede gjennom opplevelser i leken som igjen har en stor betydning for barn, men kan virke små og ubetydelig for voksne. Overganger fra noe trygt og kjent, til noe som er nytt og ukjent som kan oppleves mye større i barnas øyne enn i voksnes. Bildet som ligger over, symboliserer her så godt hvordan jeg tenker at rammene i skolen kan bli for stramme og at det da er så viktig at barna møter en voksen som har forståelsen for barnets behov.

Hvordan kan jeg som ansatt i skolen skape en trygg overgang tilpasset i barnas øyne?

Sammendrag

Hvordan kan ansatte i skolen skape en trygg overgang fra barnehagen til skolen?

Overgangen fra barnehagen til skolen har jeg gjort meg forskjellige erfaringer med, en overgang som på mange måter er stor for små barn. Jeg har noen tanker om ulike faktorer for hva de ansatte i skolen kan gjøre for at denne prosessen skal oppleves som trygg.

Jeg startet med å lese regjeringens veileder fra eldst til yngst og ulike lovverk. Hva sier de ulike rammene rundt de ulike stedene om overgangen fra barnehagen til skolen. Videre gjorde jeg et litteratursøk for å finne ulike artikler om overgangen fra barnehage til skole.

Valget av teorigrunnlag er basert på tilknytningsteori med tanke på at skolen skal oppleves som en trygg plass å komme til. Transaksjonsmodellen som rommer miljø- og biologisk påvirkning. Bronfenbrennes utviklingsmodell som sier noe om hva de ulike systemene betyr for et barn i vekst og overganger, med vekt på mesosystemet. Så går jeg litt inn på kulturpsykologien der man har artefakter og språk som en betydning for barns utvikling. Hogsnes (2019) viser barnets syn på en trygg overgang til skolen.

Gjennom teori og drøftinger vil jeg belyse problemstillingen som omhandler hvordan ansatte i skolen kan skape en trygg overgang fra barnehagen til skolen.

En trygg overgang fra barnehagen til skolen krever en forståelse og tett samarbeid mellom de ansatte på de ulike arenaene. Skolen skal bli barneklar – ikke omvendt.

Innhold

1.0	Innledning	1
1.1	Introduksjon og bakgrunn for valg av tema	1
1.2	Problemstilling	2
1.3	Begreper i problemstillingen	2
1.3.1	Ansatte i skolen – hvem er det?	2
1.3.2	Trygg overgang	2
2.0	Avgrensninger og rammer i skolen	4
2.1	Barn med spesielle behov og andre kulturer	4
2.2	Foreldre som faktor i overgangen.....	4
2.3	Styringsdokumenter og lovverk	4
2.3.1	Styringsdokumenter – Fra eldst til yngst	4
2.3.2	Opplæringsloven og barnehageloven.....	4
3.0	Teoretisk referanseramme	5
3.1	Tilknytningsteori	5
3.2	Trygghetssirkelen (Circle of security).....	6
3.3	Transaksjonsmodellen	7
3.4	Uri Bronfenbrenners utviklingsmodell.....	7
3.5	Kulturpsykologis teori.....	9
3.6	Ansatte som brobyggere	9
4.0	Metode - Litteraturstudie	11
5.0	Presentasjon av litteraturfunn	14
5.1	«Overgangen fra barnehage til skole».....	14
5.2	«Overgangen fra barnehage til skole blir for stor».....	15
6.0	Drøfting av overgangen fra barnehage til skolen.....	16
6.1	Etablere trygghet for mange barn på samme tid.....	16
6.2	Bygge bro, horisontale og vertikale overganger.	17
6.2.1	Grensearbeidere.....	18
6.2.2	Språket og språklige uttrykksformer som kulturelt redskap.	18
6.3	Skolens organisering av overgangen fra barnehage til skole	19
6.3.1	Skolen besøker barnehagen.....	19
6.3.2	Besøksdag på skolen	20
6.3.3	Organisasjonsforskjell i barnehage og skole.....	21
6.3.4	Overføringsmøter	21

6.3.5	Fadder som trygghet.....	22
6.3.6	Foreldremøte	22
6.3.7	Bli kjent- samtale	23
7.0	Avslutning.....	24
8.0	Referanseliste.....	25

1.0 Innledning

1.1 Introduksjon og bakgrunn for valg av tema

Gjennom studiet psykososialt arbeid for barn og unge, står barnets beste i fokus. Det er også dette som jeg har nært mitt hjerte i min jobb som lærer. Personlig har jeg også en forståelse for betydningen av den fysiske aktiviteten og opplevelser i naturen. Aktiviteter og opplevelser i natur kan skape mer kreativitet og positive opplevelser i samspill med hverandre, da med lek som en del av dette. Gjennom mitt arbeid som lærer i småtrinnet gjennom ti år, har jeg møtt mange spente barn i overgangen fra barnehage til skole. Både som kontaktlærer, faglærer og spesialpedagog for 1.klasse har barn blitt møtt på ulike måter gjennom årene mine som lærer. Noen har møtt sin kontaktlærer før oppstart på skolen, andre har ikke møtt sin kontaktlærere, men andre ansatte på skolen.

I starten av arbeidet med fordypningsoppgave, var jeg akkurat på vei inn i prosessen der vi skulle jobbe med å motta de spente førskolebarna i skolen på en trygg måte. Hva gjør vi, og hva kan gjøres annerledes eller bedre? Jeg har også en personlig erfaring med eget barn som skolestarter, og en kommende skolestarter om ett år.

En viktig faktor som jeg også har en stor interesse for er, hva som skjer med leken i barnehagen når barna begynner på skolen. 6-årsreformen og rammer som omfavner barna i skolesystemet med lite rom for aktivitet og frilek og er gjerne mere målstyrt.

1.2 Problemstilling

De ulike erfaringene som jeg har opplevd gjennom mitt arbeidsliv og mine personlige erfaringer og interesser fikk meg til å komme frem til denne problemstillingen:

Hvordan kan ansatte i skolen skape en trygg overgang fra barnehagen til skolen?

1.3 Begreper i problemstillingen

1.3.1 Ansatte i skolen – hvem er det?

Når jeg skriver om ansatte i skolen tenker jeg på alle ansatte som er en del av første klasse. Det er ulike personer med ulike roller som blir en del av først klasse. Så når jeg nevner ansatte i skolen i min tekst, mener jeg de som har en form for tilknytning i første klasse både i skole og på SFO.

1.3.2 Trygg overgang

Jeg begynte å drodle litt rundt begrepet trygg. Hva ligger i dette ordet? Når man bruker begrepet trygg, er det noe som er sikkert og stødig. Det er noe som er kjent og føles bra. Har man det trygt og godt med seg selv og miljøet rundt seg, kan man beskrive det som om man er trygg.

Begrepet trygg kan man definere ut ifra tilknytningsklassifikasjoner av Ainsworth: Trygg (fortvilet under separasjon, lett å trøste ved gjenforening, og raskt klar til å gjenoppta aktiv utforskning) (Powell, 2021, s. 37)

Så når jeg bruker begrepet trygg tenker jeg at dette er barn som skal ha det godt og ikke oppleve en frykt for det som er ukjent.

Begrepet overgang blir brukt på ulike måter. Overgang kan beskrives som et skifte fra en rolle til en annen, fra et miljø til et nytt miljø. I boken *Barns overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning* (Hogsnes, 2020) skrives det at begrepet overgang kan assosieres til et brudd, mens begrepet sammenheng kan assosieres til en kontinuitet og fortsettelse. I veilederen *Fra eldst til yngst*, brukes det at barn skal oppleve sammenheng i overgang. Det nevnes flere former for overganger i barnas oppvekst. Siden barnas erfaring med overganger er noe barna har opplevd flere ganger før overgangen til skolen. Da med

tanke på horisontale overganger, som er daglige og kjente overganger mellom hjem og barnehage. Vertikale overganger som er møte med noe nytt, som oppstarten i barnehage, der barnet kommer til et nytt miljø og ny kultur. Overgangen fra skole til barnehage er også en vertikal overgang. (Hogsnes, 2020)

Begrepet overgang kan også brukes som «å bygge bro» som kan forstås som å skape en sammenheng mellom ulike setninger på tvers av grenser og kulturer. (Hogsnes, 2020)

Når jeg bruker begrepet overgang, vil jeg se på det som «å bygge en bro» der man skaper en sammenheng.

2.0 Avgrensninger og rammer i skolen

2.1 Barn med spesielle behov og andre kulturer

Jeg er godt kjent med barn med spesielle behov og barn med andre kulturelle ståsted som også skal bli med i overgangen fra barnehagen til skolen. Jeg velger å ikke fokusere på dette i denne sammenhengen, da jeg tenker mer på overgangen for en barnegruppe som helhet og hva de ansatte kan gjøre i overgangen for alle.

2.2 Foreldre som faktor i overgangen

Foreldre og foreldresamarbeid er en viktig faktor i overgangen fra barnehage til skole som det må tas hensyn til, da foreldre er en naturlig del av overgangen. Jeg velger å nevne dette som en avgrensning da foreldresamarbeid ikke er hovedfokus i denne oppgave, men ser viktigheten av et godt samarbeid med foreldre.

2.3 Styringsdokumenter og lovverk

2.3.1 Styringsdokumenter – Fra eldst til yngst

Barnehagen skal, i samarbeid med skolen, legge til rette for barns overgang fra barnehage til første klasse og eventuelt skolefritidsordning. Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem. Planer for barns overgang fra barnehage til skole må være nedfelt i barnehagens årsplan (Kunnskapsdepartementet. 2008).

2.3.2 Opplæringsloven og barnehageloven

I opplæringslovens § 13-5 og i barnehagelovens § 2 a kom det i juni 2018 inn en endring som slår fast en gjensidig plikt for barnehage- og skoleeiere om å samarbeide for å skape kontinuitet for barna i overgangen. Lovendringene innebærer også en forventning om å involvere SFO i større grad i arbeidet med overgangen. Det er skoleeier som har hovedansvar for samarbeidet og for å utarbeide en plan for overgangen fra barnehage til skole og skolefritidsordning. (Språkløyper. – Overgang fra barnehage til skole. 2017)

3.0 Teoretisk referanseramme

Med utgangspunkt i problemstillingen vil jeg gå nærmere inn på teorier som belyser hva som gir barna trygghet.

3.1 Tilknytningsteori

Tilknytningsteorien ble utviklet av Bowlby og Ainswort, som kom frem til at tilknytning handler om et sterkt emosjonelt samspill mellom to personer. Det er et biologisk behov som baseres på vår overlevelseskraft. Sosiale relasjoner har betydning gjennom emosjonell, atferdsmessig og kognitiv fungering. (Drugli, 2019)

Drugli (2019) skriver om de fire ulike tilknytningsmønstre der man ser på kvaliteten på samspill mellom barn og voksne.

- Trygg tilknytning. Gjennom gjentatte ganger har barnet opplevd støtte, trøst og forståelse fra sin tilknytningsperson når noe er vanskelig og føles utrykt. Barn med trygg tilknytning stoler på sin omsorgsperson og vet at det har en trygg base.
- Utrygg, unnvikende tilknytning. Her forsøker barnet å unngå fysisk og emosjonell nærhet. Dette på grunn av opplevelser der omsorgspersonen ikke har vist sensitivitet og forståelse for barnets behov. Da lærer barnet at det er tryggest å klare seg selv.
- Utrygg, ambivalent tilknytning. Her har barnet opplevelsen av en omsorgsperson som er «av og på». Noen ganger til stede på barnets premisser, andre ganger er de ikke det. Barnets behov er ikke i sentrum, men de voksnes behov.
- Desorganisert tilknytning. Her preges samspillet mellom barnet og omsorgsperson av frykt. Den voksne er svært insensitiv ovenfor barnets signaler og behov. Her er grov omsorgssvikt som følger av rusproblemer og/eller psykiske problemer hos omsorgsperson som utløser den desorganiserte tilknytningen. Det behøver ikke å bety at barnet kan få en trygg tilknytning til en annen voksen (Drugli, 2019. s 23-25).

Selv om barna opplever en utrygg og desorientert tilknytning som igjen skaper en uhensiktsmessig indre arbeidsmodell, tilsier ikke dette at det ikke kan endre seg. Indre arbeidsmodeller kan endres om barnet møter en betydningsfull voksen, som for eksempel en lærer som fungerer som en trygg voksen over tid for barnet. (Drugli, 2019) Så selv om barnet har opplevd en vanskelig start på livet gjennom utrygge omsorgspersoner, er ikke

alt håp ute. Barna opparbeider seg ulike indre arbeidsmodeller til ulike omsorgspersoner. Når jeg skriver omsorgspersoner mener jeg personer som er knyttet tett til barnet fra fødsel. Barnet utvider horisonten gjennom oppveksten og finner flere omsorgspersoner som kan få en stor betydning for de indre arbeidsmodellene. Da kan man også snakke om omsorgsperson som en tilknytningsperson.

Summen av tilknytningserfaringer generaliserer til en indre arbeidsmodell og ofte vil sterke opplevelser prege den indre arbeidsmodellen mere enn opplevelser som er nøytrale. (Kvello, 2020, s.86)

Kvello (2020) definere tilknytning som noe barn skaper ut fra sine behov og forutsetninger fra omsorgspersonenes forutsetninger. Han bruker da begrepet «evnen til bonding». (Kvello, 2020. s.84) Videre nevner han tilknytning som et følelsesmessig bånd mellom personer som er av stor betydning for hverandre, der deres oppfatning av å bruke aktive og passive reguleringsstrategier av intimitet basert på grad av tillit til den andre. (Kvello, 2020 s.85-86) Omsorgspersonen knytter seg da til barnet slik at det ikke blir ett av mange barn som et objekt, men et subjekt man har en sterk og følelsesfylt relasjon til.

3.2 Trygghetssirkelen (Circle of security)

Trygghetssirkelen ble utviklet i USA av fire klinikere Glenn Cooper, Ken Hoffman, Burt Powell og Robert Marvin (2021). Trygghetssirkelen baseres på at relasjon har en stor betydning for barnets psykiske helse helt fra tidlig alder. Behovet for tidlig intervensjon fikk større utvikling og betydning.

Målet med sirkelen er at man som omsorgspersoner skal forstå barns behov for en *trygg havn* når det er et behov for beskyttelse, trøst, glede og hjelp til å kontrollere følelser og en *trygg base* der omsorgspersoner støtter utforskning med å hjelpe, støtte og passe på barna. Det å ha en primær omsorgsperson som alltid gir både trøst og beskyttelse (en trygg havn) og oppmuntring (en trygg base å utforske fra) er det beste utgangspunktet for å gi et barn muligheten til å utvikle seg til en voksen som kan stole på både seg selv og andre, og klare seg bra i verden. (Powell, 2021. s.46)

3.3 Transaksjonsmodellen

Transaksjonsmodellen rommer miljø- og biologisk påvirkning. Som en familie er man stadig i utvikling gjennom ulike livsfaser og utviklingsfaser. Kvello (2020) forklarer menneskesynet i transaksjonsmodellen, innebærer at det best kan ses som biopsykososialt, det vil si at menneske er et resultat av påvirkninger og forutsetninger med hensyn til biologi, psykologi og miljø. (Kvello, 2020. s.23)

Kardinalkennetegnene som kan forstås i transaksjonsmodellen er a) At person og miljø tenkes å stå i gjensidige påvirkningsforhold, b) At disse to endres over tid, samt c) At debatten om mennesker er «blitt sånn» eller «født sånn» altså mennesker er et produkt av biologi (konstitusjon) eller miljøpåvirkning – anses som passe. Miljøet påvirker derved biologisk betingede forhold og hvordan slike karakteristika uttrykkes (Hernandez & Blazer, 2006; Kvello. 2020 s.23)

Denne modellen er godt egnet for å forstå lærer-elev-relasjon, som en del av elevenes utviklingsnivå både sosialt og kognitivt. Eleven er i samspill(transaksjoner) med ulike faktorer i skolemiljøet som bidrar til elevens utvikling over tid. Eleven er stadig i vekst og miljøet rundt eleven er stadig i endring gjennom utviklingen. En god elev-lærer- relasjon kan fungere som en god beskyttelsesfaktor for elever som har utfordringer med ulike deler av miljøet. En negativ elev-lærer-relasjon kan være en risikofaktor i elevens utvikling. Begrepet risikofaktor er faktorer i eleven selv eller i miljøet rundt eleven som igjen øker sjansen for en negativ utvikling. Beskyttelsesfaktorer er faktorer som kan bidra til å dempe risikofaktorene. (Drugli, 2019) Om lærer-elev relasjonen skal virke som en beskyttelsesfaktor for elever som opplever mange risikofaktorer, må læreren bygge på relasjonen med sensitivitet og gjensidig interaksjoner gjennom positiv feedback. Dette for å fremme elevenes utvikling. (Drugli, 2019. s.78)

3.4 Uri Bronfenbrenners utviklingsmodell

Uri Bronfenbrenners utviklingsmodell ble introdusert i 1979 og har gjennom tiden fått stor betydning som en kjent referansem modell i utviklingspsykologien. Den gir et økologisk og dynamisk perspektiv på mennesker som utvikler seg i livet. Tanken er at barnet er en del av et miljø som er i utvikling der barnet er fokusperson. Modellen var stadig i utvikling gjennom Bronfenbrenners liv i samarbeid med flere. Modellene deles inn i fem nivåer som

er i forandring gjennom et voksende menneske i en prosess. Det er i disse nivåene det skjer ulike prosesser som berøres av relasjoner og miljøene man er i. Han delte det inn i mikro-, meso-, ekso- og makro-, og tidssystem. (Gulbrandsen, 2019)

Mikrosystemet er de nære relasjonene som barnet er en del av. Barnet er en del av et lite miljø, der mønster av aktiviteter gjentas, sosiale roller som er i direkte kontakt med hverandre som mor-barn, en dyade, et system som oppstår mellom to personer der relasjonene er gjensidig. Det oppstår også mellommenneskelige roller som triader, relasjon mellom flere som for eksempel farmor og farfar. Mikrosystemet er miljøet som er tett rundt barnet, som huset det bor i, kjernefamilien og familien rundt. (Gulbrandsen,2019)

Mesosystem som oppstår mellom to eller flere miljøer som en person opptrer aktivt i.

Deltakere i de to miljøene kan være f.eks foreldre og lærer som har kunnskap om hverandre, men er ikke i direkte kontakt med hverandre daglig.

Skolestart som eksempel på en overgang mellom mesosystem. *Skolestart representerer en økologisk overgang, noe som finner sted når en person bytter rolle enten innenfor et miljø eller ved overgang til et nytt miljø.* (Gulbrandsen. 2019. s.59)

Eksosystem har ikke en direkte kontakt med barnet, men kan få påvirkninger fra personer som er i mikrosystemet til barnet. Dette kan være f.eks arbeidsplass til mor eller far.

Makrosystemet er kulturen i samfunnet rundt barnet. Bronfenbrenner bruker begrepene kultur og subkulturnivå som skaper et grunnlag for de andre systemene. Dette systemet ligger som et overordnet system over de andre systemenes prosesser.

Bronfenbrenner visualiserte ikke sin modell, men han omtalte systemene som konsentriske sirkler. Der barnet er plassert i midten som den innerste sirkel og en person i utvikling. Da som mikrosystem. Så blir det konstruert sirkler utenfor rundt som danner de andre systemene etter som hvor «tett» det berører den innerste sirkelen. Samtidig som at alle sirkelene spiller inn på hverandre på en eller annen måte. (Gulbrandsen, 2019)

3.5 Kulturpsykologis teori

Innenfor kulturpsykologien er Lev Vygotsky en av de grunnleggende teoretikerne som mente at mennesket er en kulturell og en naturlig skapning. Han mente at mennesket er en biologisk art som utvikler seg gjennom evolusjonen og som igjen har utviklet seg gjennom samfunnsmessige forhold som stadig er i endring.

Det er i det sosiale samspillet med hverandre at mennesker utvikler og utfordrer felles meningssystemer. (Gulbrandsen, 2019. s.263)

I kulturpsykologien snakkes det om kulturelle redskaper. Dette kan være en fysiske gjenstander som er menneskeprodusert. Dette kalles da for et artefakt. Om man ser på overgangen fra barnehagen til skolen så kan man da se på grenseobjekter som et artefakt. Altså en bok som har en betydning og en mening for barna som gir en mening i felleskapet. Språket og språklige uttrykksformer kan også være et kulturelt redskap som bidrar til å forme menneskers praksiser og forståelser på gitte måter. (Gulbrandsen, 2019) Språket er et grunnleggende sosialt system som er et redskap til forståelsen mellom mennesker. Begrepet «gest» blir brukt som den mentale bevegelsen mellom egen handling og andres reaksjoner som igjen danner grunnlaget for barnets selvkonstruksjoner. (Gulbrandsen, 2019. s.267) Disse ulike interaksjonserfaringer som opparbeides gjennom ulike samspill i det sosiale, gjør at barnet utvikler sin selv-opplevelse.

Innen kulturpsykologis perspektiv har leken en stor betydning for barnas utvikling. Det bygger fundamentet for skolebarnas utvikling som gjør at de etter hvert kan skille sine egne handlinger og reaksjoner fra omgivelsenes oppfordringer. (Gulbrandsen, 2019. s.254)

3.6 Ansatte som brobyggere

Hogsnes (2020) sin bok *Barns overgang fra barnehage til skolen og skolefritidsordning*, gir et innsyn i barnets perspektiv på overgangen fra barnehage til skole. Hun har gjennom et feltarbeid med femten barn i en periode på seks måneder, fulgt barna i overgangen fra barnehage til tre ulike skoler.

Jeg tenker at denne boken er godt teoretisk forankret med kulturhistorisk virksomhetsteori som bakgrunn med vekt på John Deweys teori om *kontinuitet i erfaring* og begrepene *grenseovergang* og *grenseobjekt*. Dewey var opptatt av at skolen måtte ses i større sammenheng. (Dewey 2015; Hogsnes 2020) Han mente at barna skulle bruke sine egne

erfaringer fra sitt sosiale liv i skolen, så skulle skolen fylle på med verdifulle erfaringer. Det er skolen som skal tilpasse seg barna, ikke den andre veien.

Lærere i barnehagen og skolen forstås som grensearbeidere med barna som grensekryssere. Grensearbeidernes jobb blir da å være koordinerende brobyggere for grensekrysserne. Da må det innføres grenseobjekter som midlertidige broer. Grenseobjekter kan være en sang, en bok eller en kjent leke som gjør at «broen» føles som en trygg vei å gå. Da er det viktig at det ligger en felles forståelse blant grensearbeiderne både i barnehagen og i skolen. Derfor må de ulike aktørene støtte og anerkjenne hverandre gjennom en felles forståelse og tett samarbeid.

Det finnes ifølge Hogsnes (2020) mye forskning på hvordan overgangen fra barnehage til skole kan forbedres, men lite om hvordan samarbeid mellom ansatte kan bistå barn i overgangen.

Hun skriver også om prosjektarbeid som arbeidsform, som gir rom for aktiv deltakelse hos barna. Gjennom prosjektarbeid blir læreren som en veileder og bringe barnas interesse videre.

Hogsnes (2020) sier at barna som er skolestartere er ikke en homogen gruppe. Slik at det vil være store forskjeller på barnegruppene som er grensekryssere. Derfor kan det ikke være en statisk plan på overgangen, men en plan som er fleksibel og i stadig utvikling. Så selv om det ikke er en fast plan, er den fellelse forståelsen desto enda viktigere.

4.0 Metode - Litteraturstudie

Som en tidlig innsats for at barna skal oppleve skolen som en positiv arena, er det ønskelig at alle barn opplever en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen. Gjennom en litteraturstudie der man søker etter informasjon med kritisk blikk, valgte jeg å bruke Malteruds (2018) sjekklister for kritisk lesning av kvalitative studier.

Ansatte i skolen var ikke en del av søkeordene jeg brukte, da jeg tenkte at det naturlig vil komme frem i «trygg overgang fra barnehagen til skolen» siden ansatte i barnehagen og i skolen *skal* sikre en trygg overgang. Søket begrenses også til en viss periode i livet til barn, fra barnehagebarn til førsteklasse. Siden jeg ønsker å se på helheten av en gruppe barn som skal over i skolen, utelukket jeg artikler om barn fra andre kulturer og barn med spesielle behov.

For å få en bedre oversikt over de ulike delene i problemstillingen valgte jeg å sette opp et pico-skjema:

P	I	C	O
Patient	Intervention	Comparison	Outcome
Barnet	Overgang bhg – skole		Trygg overgang

Deretter søkte jeg i databasen til biblioteket, Oria. Søkeordene ble da: trygg overgang barnehage skole. Det gav 329 treff. Når jeg begrenset søket til fagfelleverdret tidsskrifter fant jeg et tidsskrift for Nordisk barnehage forskning. Skrevet av Hogsnes, Hilde Dehnæs og Moser, Thomas publisert i 2014. Hilde Dehnæs Hogsnes var et navn som dukket stadig opp i mine søk, derfor valgte jeg å gjøre et generelt søk på denne forfatteren. Da fant jeg boken med tittelen «Barns overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning» (2020) som vekket min interesse. Denne gir et godt innblikk i *barnas* syn på overgang, som gjenspeiler teksten i mitt forord. Selv om jeg skriver om ansattes perspektiv, er et viktig moment at *barnas stemme* må komme frem, slik at barna kan *vis* ansatte hvordan de kan skape trygg overgang *for barna*. Derfor valgte jeg å bruke Hogsnes som en del av teoretisk perspektiv.

Etter nøye vurdering ved bruk av Malteruds (2018) sjekklister for kritisk lesning av kvalitative studier, med min problemstilling hva kan ansatte i skolen gjøre for å skape en trygg overgang fra barnehagen til skolen, kom jeg frem til to artikler som omhandler overgangen fra barnehage til skolen. Begge artiklene hadde et relevant forskningsspørsmål som var tilstrekkelig avgrenset og fokusert. Funnene som blir gjort viser tydelige resultater som samsvarer til min problemstilling og viser tydelig hva som er felles faktorer som må på plass for en trygg overgang gjennom barnets perspektiv og ansattes perspektiv. Siden skolen er stadig i utvikling ville jeg begrense søket mitt til nyere forskning, derfor begrenset jeg søket mitt fra år 2020 og til dags dato. Mine to forskningsartikler er fra 2021 og 2022.

Gjennom mitt arbeid som lærer leser jeg ofte forskningsartikler fra nettsiden utdanningsforskning.no. Derfor gjorde jeg et søk den 26.01.2022 på denne nettsiden med ordene: overgangen barnehage skole, og merket av for fagfelleverderte artikler. Filtrerte i artikkeltema: Barnehage og barnetrinn, slik at jeg fikk utelukket overgang fra barneskole til ungdomsskole. Det ble 12 treff og jeg ble møtt av en artikkel fra 2021 med tittelen: «Overgangen fra barnehage til skole.» Skrevet av Norkyn. Astrid, Andersen, Heidi. I.M. og Hanssen, Natallia. B. (2021). Her kommer det inn på seksårsreformen som gjorde sitt inntog for over 20 år siden, og fortsatt snakkes det om at overgangen fra barnehagen til skolen er for dårlig. Denne artikkelen tar for seg administrativt perspektiv gjennom en case-studie. Jeg valgte artikkelen «overgangen fra barnehage til skole» som legger vekt på 20 år med 6-årsreformen, da det her presentert at lekene er en del av en viktig faktor for en trygg overgang fra barnehagen til skolen, selv om jeg ikke nevner lek i problemstillingen, er jeg bevisst på at leken er en stor del av barnas liv og overgangen til skolen, og en viktig faktor med tanke på trygghet. Etter en kritisk vurdering gjennom Malteruds (2018) sjekklister, vurderte jeg kvaliteten på denne artikkelen som god.

Jeg gjorde et generelt søk den 10.02.2022 på faglitteratur om barns overgang fra barnehage til skole og kom over en nylig utgitt artikkel av Monika. S. Nyhagen (2022) «Overgangen fra barnehagen til skolen blir for stor», denne fanget min interesse siden den var utgitt i 2022. Så vurderte jeg kvaliteten på artikkelen med bruk av Malteruds (2018) sjekklister. Denne artikkelen var basert på Tuva Schanke sin forskningsrapport der hun observerte to skolen og to barnehager i en periode på 10 måneder. Artikkelen valgte jeg basert på at det

er en nylig utgitt artikkel som her også viser til behovet for lek for 6-åringen og viktigheten av det tverrprofesjonelle samarbeidet mellom barnehage og skole.

5.0 Presentasjon av litteraturfunn

5.1 «Overgangen fra barnehage til skole»

Innledningen til artikkelen fra Nordkyn, Andersen og Hanssen (2021) fanget min interesse da den ser på seksårsreformen og at det er over 20 år siden den ble presentert i skolen. Denne forskningsartikkelen baseres på en casestudie som forskningsstrategi med en strategisk valgt kommune. Den tar for seg hvordan erfaringer er med sammenheng og kontinuitet i overgangen mellom barnehage og skolen med vekt på administrativt nivå og på barnehage- og skolenivå.

I denne studien bruker de begrepet overgang som barnets bevegelse fra et miljø til et annet, som representerer både et brudd og en prosess. Denne prosessen varer fra siste halvåret i barnehagen til en periode inn i skoleåret.

Det ble brukt semistrukturerte intervju i fokusgrupper for å fange opp ulike erfaringer og meninger om overgangen fra barnehage til skole. Det er både barnehageleder, barnehageansatte, rektor og lærere som blir intervjuet.

Det kommer frem at barna opplever overganger innad i barnehagen også, og at de er vant med å forholde seg til flere voksne. Som kan gjøre at ansatte tenker at barna er godt rustet til en overgang til skolen. Dette krever da en sammenheng og kontinuitet i arbeidet som er gjort i barnehagen som igjen viderefremmes til skolen. Begrepet «rød tråd» blir brukt som sammenheng og kontinuitet.

Det man ser på som en utfordring blir hvordan man skal skape en sammenheng mellom barnehage og skole. Gjennom intervjuene kommer de frem at det er ønskelig med et mer presist innhold i hva som skal legges i skoleforberedende aktiviteter, bortsett fra selvstendighetstrening og sosial trening. For å skape en «rød tråd» må barnehagen og skolen samarbeide mer om å skape en trygg overgang, gjennom kjennskap til hverandres arbeidsmåter og aktiviteter.

Det viser til at flere forskere påpeker at det er stor forskjell hvordan barna lærer i barnehagen kontra i skolen. I barnehagen er lek og frilek brukt som pedagogisk metode og i skolen bestemmer ofte lærer hva som skal læres og elevene må innrette seg etter dette.

Barnehagen og skolen har en samarbeidsplikt som er lovfestet, men det finnes ikke en nasjonal overordnet plan hvordan dette samarbeidet skal foregå. Dette etterlyses for å skape en kontinuitet og «rød tråd» i overgangen mellom barnehage og skole.

5.2 «Overgangen fra barnehage til skole blir for stor»

Denne fagartikkelen er bygget på forskning av Tuva Schanke (2019) Preparing for and entering school. Doktoravhandling ved NTNU.

Overskriften til Nyhagen (2022) sin artikkel gjorde at jeg ville se nærmere på hva som gjør at overgangen blir for stor. Her kommer det frem at skolen har en vei å gå for at det skal bli en trygg overgang for alle. Det nevnes også her at det er en lovfestet plikt at barnehager og skoler skal samarbeide om overgangen. Før lå ansvaret hos barnehagen alene, men nå skal skolen være mer involvert.

I barnehagen legges det opp til at barna skal kunne bevege seg mere fritt og inspirere og hjelpe hverandre. Der får de flere muligheter til å velge aktiviteter selv som fanger deres interesse, fantasi og kreativitet. Da er det viktig at skolen legger opp til et positivt møte med disse barna med kjente former for deltakelse.

I forskningsrapporten kom det fram at skole og barnehage var veldig ulikt organisert med større barnegruppe og færre voksne til stede. I skolen har man en timeplan med arbeidsøkter og friminutt. Det er faste plasser og mindre vekt på samarbeid. Fokuset i skolen er mer på individuell læring mens i barnehagen er det mer fokus på læring i fellesskapet.

Oppstarten på skolen er preget av innlæring av nye regler og hvordan man skal få en god arbeidsro og oppførsel. Dette gjør at mange barn strever med det å sitte stille, jobbe selvstendig og har en mangelfull valgfrihet i aktivitet.

Schanke understreker at det finnes flere studier som viser til ulikhetene i barnehagen og skolen, men det finnes ingen nasjonal kartlegging av at det er tydelige forskjeller mellom siste året i barnehagen og første år på skolen.

For at overgangen skal bli god sier Schanke at barnehagen og skolen må sette av tid til å bli kjent med hverandre og bygge videre erfaringer barna har fra barnehagen. Som kan gjøre at overgangen oppleves som trygg. Schanke etterspør også mer lek i skolen

6.0 Drøfting av overgangen fra barnehage til skolen

De ulike rammene rundt overgangen fra barnehagen til skolen er ganske tydelige. I veilederen *Fra eldst til yngst* kommer det frem at barnehagen bør i samarbeid med skolen legge til rette for barns overgang fra barnehage til første klasse. Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem. Som en lovpålagt plikt i både *opplæringslovens § 13-5* og i *barnehagelovens § 2* skal skoleeier legge opp til kontinuitet og tett samarbeid om overgangen mellom barnehagen og skolen. Rammene inkluderer også SFO som samarbeidsarena. Det er kommunen som skoleeier som *skal* ha overordnet ansvar for å koordinere samarbeidet, slik at det blir best mulig for barnet i overgangen. Planer med klare mål og ansvarsfordeling bør være på plass. Hvor tydelig disse planene er, vil da variere etter hvilken kommune man bor i, da det er veldig store ulikheter blant kommunene i vårt langstrakte land. Hogsnes (2020) nevner dette som at skolestartere er en gruppe med mange ulikheter som vil variere over tid. Hun tenker da at det ikke bør være en statisk plan, men en plan som er fleksibel og i utvikling. En felles forståelse er viktigere i overgangen enn en fast plan. Artikkelen fra Nordkyn, Andersen og Hanssen (2021) etterlyser en nasjonal overordnet plan om hvordan dette samarbeidet skal foregå. Dette for å skape en kontinuitet og «rød tråd» i overgangen mellom barnehage og skole.

6.1 Etablere trygghet for mange barn på samme tid

Som ansatt i skolen skal man etablere en trygghet for flere barn på sammen tid. Man kan da tenke seg gjennom *trygghets sirkelen* at man som lærer skal etablere en *trygg base* og en *trygg havn* for barna som skal bli en del av skolesystemet. På den ene siden kan man tenke seg at en stor gruppe med barn av ulike tilknytningserfaringer, utfordrer relasjonsbyggingen man skal gjøre når man skal opparbeide seg en god relasjon gjennom en trygg havn, og en trygg base til alle barna i gruppen. På den andre siden må man i møte med barn tenke seg at de indre arbeidsmodellene er noe som kan endre seg i møte med en betydningsfull voksen, som for eksempel en lærer. (Drugli, 2019) Det at en lærer har en forståelse om å skape en trygg havn der man kan søke trøst, støtte og beskyttelse og en trygg base å utforske fra og søke oppmuntring vil gi barna en mulighet til å utvikle en tillit til voksne man kan stole på.

Kvello (2020) bruker begrepet «evnen til bonding» som at tilknytning er noe barn skaper ut ifra sine behov og forutsetninger fra omsorgspersonens forutsetning. Gjennom dette kan

man tenke seg at læreren har en mulighet til å legge til rette for at en god og trygg tilknytning som kan oppstå mellom elev og lærer. Muligheten kan ligge der i teorien, men gjennomføringen i praksis er ikke alltid like gjennomførbar i møte med så mange ulike tilknytningsstiler og ulike behov.

6.2 Bygge bro, horisontale og vertikale overganger.

Når man bruker begrepet å bygge en bro som en overgang fra barnehagen til skolen, kan man på den ene siden tenke at man kan lykkes i å bygge en bro for et barn, men for et annet barn blir broen utrygg og føles som en vanskelig vei å gå. Alle barn kommer med ulike forventninger og behov som skal dekkes i denne overgangen. Det er da man kan tenke seg at en god elev- lærer- relasjon kan fungere som en god beskyttelsesfaktor for elever som har ulike utfordringer med ulike deler av miljøet. Sensitiv og gjensidig interaksjoner gjennom positiv feedback, for å fremme elevenes utvikling. (Drugli, 2019) Så gjennom en trygg lærer som ser på sammenhengen mellom barnehagen og skolen, som tilrettelegger for at broen skal bli så trygg som mulig gjennom relasjon, kan broen bli mere «bærende» enn om det ikke sees på viktigheten av sammenheng og trygghet.

Det som er mest avgjørende for om et lite barn skal danne tilknytning til en bestemt person, er at det regelmessig erfarer at dette mennesket tar seg av det og til en viss grad har en fasthet i omsorgen. (Gulbrandsen, 2019, s.125)

Hogsnes, (2020) bruker horisontale overgangen som er den trygge overgangen i det daglige, mens broen over til noe som er ukjent kan knyttes til en vertikaldelt overgang. I horisontale overganger er det broer som er bygget gjennom mange erfaringer. Vertikaldelt overgang er en ny bro som skal bygges. For at man da skal skape en trygg og bærende ny bro, trenger man små steg og tilpassinger som tilrettelegges gjennom sammenheng. Denne sammenhengen kan være en grensearbeider eller et grenseobjekt som jeg kommer nærmere innpå senere i oppgaven. Til sammenligning kan Bronfenbrenners mikrosystem tenkes som en horisontal overgang, og mesosystem som en vertikaldelt overgang. Bronfenbrenner bruker skolestart som et eksempel på en overgang mellom mesosystem. Skolestart vil da være noe som finner sted når en person bytter rolle enten innenfor et miljø eller ved overgang til et nytt miljø. Man kan tenke seg at skolen skal tilpasse seg barna, ikke den andre veien.

6.2.1 Grensearbeidere

Ansatte i skolen kan sees på som en grensearbeider som skal koordinere brobygging for overgangen fra barnehagen til skolen. Barna kan ses på som grensekryssere med store forskjeller og ulike behov. Som grensearbeider er det viktig at man innføre grenseobjekter som en midlertidig bro, som skal opparbeides sammen med barna. Grenseobjekter kan være ulike artefakter som har skapt en mening og tilhørighet i barnehagen, som kan brukes i brobyggingen. Artefakter er kulturelle redskap som er menneskeskapt.

På den ene siden kan et grenseobjekt være viktig for noen barn, men på den andre siden kan det ha mindre verdi for andre. Derfor er jobben der man skal skape en midlertid bro kanskje noe av det viktigste som gjøres i overgangen. Hogsnes (2020) ser på bruken av prosjektform som en arbeidsform i brobyggingen, som skaper sammenheng og gir rom for en aktiv deltakelse hos barna og bruke sine egne erfaringer fra det som er betydningsfullt for dem. Da blir læreren som en veileder som bringer barnas interesser videre og det opparbeides et felles prosjekt som fanger barna gjennom interesse og motivasjon. Noe som også kan være interessant er om læreren kan sees på som et grenseobjekt som er med barna fra barnehagen over til skolen. På en side kan den viktige relasjonen kanskje allerede være tilgjengelig, og man slipper å opparbeide seg en ny relasjon. Noe som er veldig positivt og oppleves som veldig trygt og godt. På en annen side, kan man tenke seg at noen har behov for å skape en ny relasjon, da barnet kanskje ikke har den gode relasjonen til den ansatte som er kjent med barnet fra før, og vil da kanskje oppleve dette som mere utfordrende enn trygt. Barnet får da ikke en mulighet til å starte med blanke ark i første klasse. Med blanke ark, tenker jeg at barnet skal få en mulighet til å starte på noe nytt i et nytt miljø. Samtidig vet man at det er flere ansatte som kommer inn i første klasse, som kan skape den trygge relasjonen akkurat dette barnet har behov for. Gjennom ulike behov, trengs også ulike relasjoner.

6.2.2 Språket og språklige uttrykksformer som kulturelt redskap.

Språk er en viktig del av et sosialt system og har en stor betydning for barnets selvkonstruksjoner. Gjennom samhandling og samtaler med andre mennesker, bygger barna opp den indre arbeidsmodellen sin. Den indre arbeidsmodellen gjenspeiler det andre sier om deg som person. Som grensearbeider er det viktig at man tenker over hvilket språk som er brukt i barnehagen og en viktig del av språket i barnehagen er gjennom leken.

Leken har en stor betydning for barnets utvikling som bygger fundamentet for skolebarns utvikling, som gjør at de etter hvert kan skille sine egne handlinger og reaksjoner fra omgivelsenes utfordringer. (Gulbrandsen, 2019) Leken brukes som en uttrykksform der språket utvikles i samspill med andre barn. Funnene i begge artiklene jeg har med, tyder på at det er for lite lek i skolen. Dette er også en erfaring jeg som lærer sitter igjen med. Det er gjennom den spontane leken og bevegelsen man får erfare hva som er av betydning for barna, det er også her man har en stor mulighet til å bygge en tillit og skape en god relasjon til barna.

En erfaring og tanke jeg gjorde meg når jeg leste teori om betydningen av språket som et kulturelt redskap, var at man snakker et annet språk i barnehagen enn i skolen. Derfor ble jeg litt nysgjerrig på hvilket livsmestring program barnehagen brukte, og tok derfor kontakt med leder i barnehagen som er nærmest skolen. Da fikk jeg til svar at i deres barnehage bruker man «Steg for steg», mens vi i skolen bruker «Zippys venner». Så da ligger det et opparbeidet språk fra før, så presenterer vi et nytt språk på skolen. På den ene siden kan dette utvide forståelsen og gi et større repertoar av begreper, om barna klare å se sammenhengen mellom to ulike program som omhandler samme tema. På den andre siden kan det virke meningsløst, og man klarer ikke å se sammenhengen mellom disse livsmestring programmene og man kan sitte igjen med en følelse av å ikke forstå.

6.3 Skolens organisering av overgangen fra barnehage til skole

I denne delen av drøftingen vil jeg bruke mest egne erfaringer som jeg har gjort gjennom en tiårs periode i skolen. Da vil jeg tilføye at jeg også har et åpent sinn om at det er ulike måter å organisere denne overgangen, da vi har et langstrakt land med både store og små kommuner, så denne besvarelsen er basert på mine erfaringer, men jeg vil også koble inn teori knyttet til noen av disse erfaringene.

6.3.1 Skolen besøker barnehagen

Som ansatt i skolen gjennom en tiårsperiode med ulike roller i overgangen fra barnehagen til skolen, har jeg gjort meg forskjellige erfaringer av organiseringen av overgangen i skolen. Skolen legger opp til at en eller to ansatte fra skolen besøker barnehagen *en* dag. Noe som er alt for lite om det skal opparbeides en tillit. Noen ganger har det vært kontaktlærer, andre ganger har det vært SP-koordinator. Dette av ulike årsaker, en årsak er at det ikke er bestemt hvem som skal være kontaktlærer for kommende førsteklasinger.

Det siste året har kontaktlærer og SFO-kordinator besøkt barnehagen. Erfaringen er at den personen som møter barna i barnehagen får en betydning for barna som blir møtt, selv om det bare er en gang. Barna opplever at den personen som kommer fra skolen, er den som skal være deres lærer i første klasse. Drugli (2019) tar for seg at en god lærer- elev relasjon kan fungere som en beskyttelsesfaktor for barn som har utfordringer med ulike deler av miljøet. Noen bruker lang tid på å bygge en relasjon, andre bruker mindre tid. På en side kan man jo tenke seg at den ansatte fra skolen som drar på besøk i barnehagen har en stor fortrinns mulighet til å skape en relasjon gjennom dette møtet, selv om det er bare en gang. På den andre siden kan den personen representerer noe som er nytt, usikkert, og noe man som barn kanskje vil holde litt på avstand. Erfaringen er at de fleste barna er veldig nysgjerrige på den som kommer på besøk, mens noen få holder seg på avstand.

6.3.2 Besøksdag på skolen

Det legges også opp til en besøksdag der barna kommer på skolen der ansatte i barnehagen deltar som en støtte for barna. Da legges det opp til en bli kjent med miljøet i skolen, skolebygget og rammer i klasserommet. En erfaring som jeg gjorde meg tidligere, var en periode da barna hadde tre besøksdager. Når barna hadde vært gjennom tre besøksdager kontra en dag, opplevde vi ansatte på skolen at gleden og spenningen ved oppstarten av først klasse ikke var like stor som ved en besøksdag. På den ene siden tenker jeg at dette skapte trygge barn og en trygg overgang, men på den andre siden blir barna kanskje frarøvet en spenning og glede som skal oppleves med overgangen.

Kunne man heller tenkt at den som er kontaktlærer kunne vært en grensearbeider som har besøkt barnehagen for å skape en sammenheng over i skolen. På denne måten skaper man kanskje en bedre felles forståelse om at skolen skal være barneklar. Funnene i begge artiklene jeg har med er at skolen må se mer til barnehagen gjennom grenseobjekt for å skape trygghet og skape en barneklar skole. Det finnes noen plasser der det er overgangslærere som er både i skolen og i barnehagen. Dette er ikke noe jeg har egen erfaring med, men tenker at denne personen vil da ha en veldig god forståelse for hvordan barnehagen tilrettelegger læring for barna og kan videreføre denne praksisen med vekt på leken og fokus på læring i fellesskapet over til første klasse.

6.3.3 Organisasjonsforskjell i barnehage og skole

I begge forskning artiklene var det en enighet om at det er en stor organiseringsforskjell mellom barnehage og skole. I barnehagen er det lek og frilek som metode og det legges opp til fri bevegelse der man kan inspirere og hjelpe hverandre. Med vekt på interesse, fantasi og kreativitet.

I skolen bestemmer lærer hva som skal læres og elevene må innrettes etter dette. Her er det også arbeidsøktter og friminutt, faste plasser og mindre vekt på samarbeid. På den ene siden kan dette oppleves om en stram og begrenset mulighet, mens andre barn kan profitere på disse rammene da dette gir en fast struktur i hverdag og igjen kan skape en trygghet om at ting oppleves mere likt enn i barnehagen. Det kan tenkes at om man har erfaringer fra både barnehage og skole, så kan man på en bedre måte klare å tilrettelegge for at flere skal oppleve skolen som en plass som skal romme alle.

6.3.4 Overføringsmøter

Det legges også til rette for overføringsmøter der ansatte i barnehagen, styrer i barnehagen, kontaktlærer, SFO-koordinator, SP-koordinator og rektor deltar. Da gjennomgår man alle barna i skolestartergruppen der man får vite om ulike styrker og utfordringer rundt enkelt barn, og gruppen som en helhet. Det sårbare som jeg opplever her, er at barna kan møtes med en negativ forforståelse, da jeg har erfaringer med at overgangen bruker være mest fokusert på utfordringer hos enkelt barn. En annen erfaring er at det som presenteres i overføringsmøtet ofte kan bli en annerledes opplevelse når barna kommer på skolen. Så man kan på den ene siden tenke seg at overføringsmøter skaper en forforståelse for barna som ikke gir blanke ark og nye muligheter, på den andre siden kan man tenke seg at denne forforståelsen kan brukes med stor verdi til å tilrettelegge for gruppen som helhet. Da hadde det kanskje vært mere nyttig med samarbeidsmøter mellom barnehagen og skolen der man setter av tid til å bli kjent med hverandre og bygge videre på erfaringene som barna har fra barnehagen. Dette nevnes som en viktig faktor i Schanke sin forskningsartikkel for å skape en trygg overgang. Begrepet «rød tråd» brukes som en sammenheng i artikkelen fra Nordkny, Andersen og Hanssen (2021) de kommer også frem til at skole må bygge på erfaringer som barna har opplev i barnehagen.

En svakhet jeg har opplevd flere ganger som SP-koordinator i denne overgangen, er de barna som kommer fra andre barnehager enn «nær-barnehagen» Når jeg skriver «nær-

barnehage er det barnehagen som ligger tett ved skolens område. Siden min erfaring er bygget på kun en arbeidsplass, kan ikke jeg uttale meg hvordan dette er på andre skoler som kanskje har flere barnehager å forholde seg til. Slik jeg opplever dette, er det alltid noen få barn som kommer fra andre barnehager, som går glipp av de erfaringene som største delen av skolestartergruppen gjennomgår sammen. De er ikke med på overføringsmøtet som gjennomføres, da dette er et samarbeid mellom skole og «nær-barnehage». Når jeg ser listen over barn som skal starte på vår skole, bruker jeg å ringe til dem som ikke er i «nær-barnehagen» for et kort overføringsmøte.

Når det er barn som ikke er en del av den største gruppen som kommer til skolen, tenker jeg det er ekstra viktig med en trygg voksen som kan være til støtte når de ikke kjenner de andre barna. Opplever også at disse barna kommer fort inn i gruppen som helhet, men om man ikke har en forståelse av at disse barna trenger et ekstra blikk, kan dette bli en utfordring.

6.3.5 Fadder som trygghet

Fadderklasse er også en erfaring jeg er kjent med via egen arbeidsplass. Da møter fadderbarna sine faddere som på vår skole er 6.klasse, på besøksdagen. Dette har det vært gjort på ulike måter, noen ganger velger fadderne en bok som de leser til sine fadderbarn, andre ganger har de laget et navneskilt til fadderbarnet sitt. Hovedfokuset har vært at det er en faddergruppe som skal samarbeide om flere fadderbarn. Ettersom noen elever synes det er mere stas og ser på dette som en viktig rolle, enn andre elever. På denne måten legger man opp til at de blir kjent med flere enn bare *et* barn som gjør at de har en større sjanse til å «matche» hverandre.

6.3.6 Foreldremøte

Det skal også nevnes at barnehagen og skolen samarbeider om et foreldremøte der foreldre kan gi uttrykk for sine tanker rundt skolestart og eventuelle bekymringer for oppstarten. Da legger man opp til drøfting av ulike case som foreldre diskuterer seg imellom og bli bedre kjent som foreldregruppe. Min erfaring her er at foreldre er mest opptatt av de praktiske tankene rundt oppstarten av skolen, ikke så mye på hva de skal lære seg og hva som er gjort i barnehagen.

Foreldre får også en mulighet til et mer praktisk møte der man tar opp spørsmål rundt SFO-tilbudet og andre spørsmål som måtte dukke opp, samme dag som skolestart. Det er ønskelig fra skolen sin side at foreldre som har barn i samme klasse skal opparbeide seg en god relasjon seg imellom. Da man vet at personer som er trygge og har gode relasjoner, er lettere å kontakte enn de man ikke har en god relasjon til. Om det skal oppstå en konflikt mellom barna i gruppen, trenger man flere voksne som er på andre arena enn skolen som støttespillere.

6.3.7 Bli kjent- samtale

For at lærer skal kunne bygge en relasjon til barnet er det også viktig å bli kjent med familien rundt barnet, dette med tanke på at det er barnets omsorgspersoner som ligger til grunn for barnets indre arbeidsmodeller. Om man tenker ut ifra Bronfenbrennes utviklingsmodell, har eksosystemet også en påvirkende kraft i den forstand at man får en større forståelse hva som er viktig for akkurat denne familien. Man får også et innblikk i mikrosystemet rundt barnet, som også er en verdifull forforståelse for å bli kjent med barnet og familien rundt.

Rett etter oppstart av skolen på høsten har vi en «bli kjent- samtale» der kontaktlærer møter foreldre, for å litt bedre kjent med barnet gjennom foreldres opplevelse av skolestart. Denne samtalen oppleves som veldig nyttig, da man i skolen får en mer avstand til foreldre enn i barnehagen. Siden man i barnehagen kanskje ser foreldre og barna både i hente- og bringe situasjonen. I skolen er det ofte at barnet kommer på skolen selv, eller at det blir levert og hentet på SFO.

En tanke jeg gjør meg under denne skriveprosessen, er om denne samtalen kunne vært gjort *før* skolestart. Kunne dette gjort at skolestarten hadde opplevdes som tryggere for foreldre som igjen har en påvirkningskraft på sine barn.

7.0 Avslutting

Problemstillingen har gjort meg mere bevisst på hva jeg som ansatt i skolen kan gjøre for å skape en enda tryggere overgang for barna i barnehagen som skal over i skolen.

Det har kommet ulike planer utarbeidet gjennom regjeringen som skal legge til rette for at et godt samarbeid mellom barnehager og skoler skal være på plass. Man ser at selv om det er planer og en lovfestet plikt som ligger i grunn, er det fortsatt en del som mangler for at overgangen skal bli god og trygg for skolestarterne. Hovedtrekket tenker jeg gjennom teori og begge artiklene som jeg har funnet, er barnas medvirkning der man trekker inn mer sammenheng fra arbeid som er gjort i barnehagen, som ikke fortsetter inn i skolen.

Hogsnes (2020) skriver om grenseobjekt, altså en gjenstand, en lek eller en bok som blir brukt i barnehagen, som skolen jobber videre med. Som en kjent og trygg gjenstand i oppstarten på skolen. Tankene jeg gjør meg rundt dette, er at skolen må gå på besøk til barnehagen og bli med på brobyggingen som en grensearbeider og finne grenseobjekter sammen med barna. Gjøre seg mer tilgjengelig for å skape en trygg og god relasjon til barna som skal over i skolen.

Man kan vel ikke si at det er en vanskelig overgang i alle kommuner og skoler, men man kan vel kanskje trekke en konklusjon om at det gjøres veldig ulikt rundt omkring i Norges land. Så fra regjeringen sin side vil det ikke lages en mer konkret plan siden det er store kommunale forskjeller. Derfor er det opp til skoleeier å presisere en plan som passer for deres kommune og behov. Hogsnes (2020) sier at barnegruppene er veldig ulike og vil variere over tid, derfor trenger man ikke en statisk plan, men en fleksibel plan som utarbeides etter ulike behov for ulike barnegrupper, og at en felles forståelse er viktigere. Denne felles forståelsen kan gjøres gjennom at skolen ser mere til barnehagen og bygger videre på det trygge som ligger til grunn for en trygg overgang. Bygge gode relasjoner gjennom felles opplevelser, der skolen går på besøk til barnehagen. Skolen skal tilpasse seg barna – og ta vare på gleden og motivasjonen som de har opparbeidet i sin selvkonstruksjon.

8.0 Referanseliste

Aisato, Lisa. 2019. *Livet – illustrert*. Oslo: Kagge forlag

Drugli, May Britt. 2019. *Relasjonen lærer og elev – avgjørende for elevens læring og trivsel*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Gulbrandsen, Liv Mette. 2019. *Oppvekst og psykologisk utvikling – innføring i psykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hogsnes, Hilde Dehnæs. 2020. *Barns overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning*. Bergen: Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet (2008) *Veileder: Fra eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Lokalisert på:

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/veileder/f-4248-fra-eldst-til-yngst.pdf>

Kvello, Øyvind. 2020. *Barn i risiko – skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal.

Malterud, Kirsti. 2018. *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*, Oslo: Universitetsforlaget.

Norkyn, Astrid, Andersen, Heidi I.M og Hanssen, Natallia B. (2021) *Overgangen fra barnehage til skole*. (lest 26.01.2022) Lokalisert på:

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/overgangen-fra-barnehage-til-skole/>

Nyhagen, Monika. S. (2022) *Overgangen fra barnehage til skole blir for stor*. (lest 10.02.2022) Lokalisert på:

<https://gemini.no/2022/02/overgangen-fra-barnehage-til-skole-blir-for-stor/>

Powell, Bert. Cooper, Glen. Hoffman, Kent og Marvin, Bob. 2021. *Trygghets sirkelen – en tilknytningsbasert intervensjon*. Oslo: Gyldendal.

Språkløyper (2017) *Språkløyper. Overgang fra barnehage til skole*. Skrivesenteret, Trondheim og Lesesenteret, Stavanger. Lokalisert på:

<https://sprakloyper.uis.no/barnehage/overgang-fra-barnehage-til-skole/overgang-fra-barnehage-til-skole>